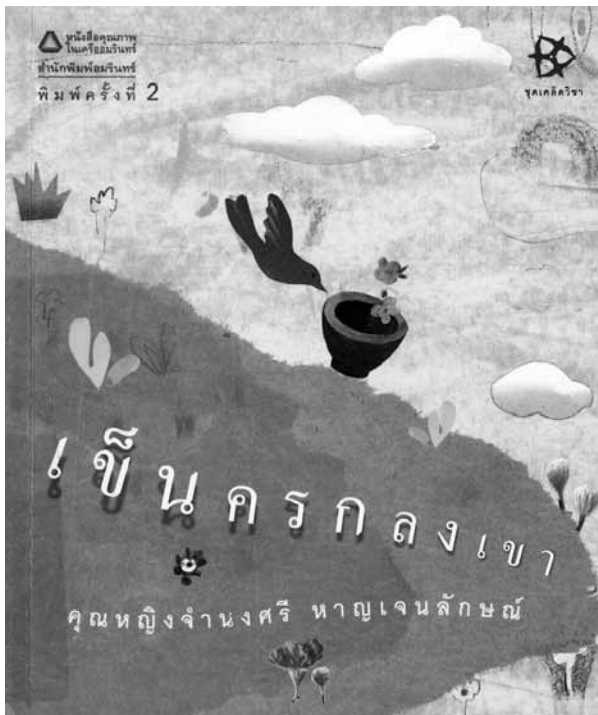

แนะนำหนังสือ

Book Reviews

เช็นครกกลางเขา

ผู้เขียน : คุณหญิงจ่านศรี หาญเจนลักษณ์

สำนักพิมพ์ : อมรินทร์

239 หน้า

ราคา 179 บาท

สุภกัญญา ขวัญชัย¹

เช็นครกกลางเขา ผลงานของคุณหญิงจ่านศรี หาญเจนลักษณ์ สุภาพสตรีนักเขียนที่มีความสามารถในการใช้ภาษาง่าย ๆ แต่งงดงาม แต่งได้ด้วยความคิดละเอียดละไม และทุกเรื่องราวมักจะมีมุมมองที่สร้างสรรค์สัมผัสไปถึงที่ธรรมะของพระบรมศาสดาอย่างละเอียดอ่อน

เนื้อหาในหนังสือเล่มนี้จะเป็นการเล่าเรื่องราวที่เป็นประสบการณ์ของผู้เขียนเองแต่สอดแทรกชีวิตทัศน์และภูมิปัญญาที่ผ่านอะไรต่ออะไรมามากมาย...

เรื่องแรก คือ เรื่องของเวลา... ช่วงก่อนและหลังรอยต่อของทุกปีนั้นเป็นเหมือนแว่นขยายให้เห็นสังขารว่าด้วยเรื่องเก่ากับใหม่ เพราะอีกไม่นานเวลาที่เรารอว่าปีใหม่นี้เอง... ก็จะกลายเป็นปีเก่า วันเวลาที่ผ่านไปแต่ละวันแต่ละปี เราจะเก็บหรือหยดยังอะไรไม่ได้เลย อะไรที่เกิดขึ้นแล้วก็กลับไม่ได้ อะไรที่พูดไปแล้วก็กลับไม่ได้ จากชีวิตที่แสดงไปแล้วก็เรียกกลับมาหรือแสดงใหม่ไม่ได้... แต่ก็ต้องขอบคุณคุณสมบัตินี้ของเวลาที่หยิบยื่นโอกาสใหม่ให้มนุษย์ทุกคนเพื่อการฝึกเรียนไปจวบจนนาทีสุดท้ายของชีวิต... เพราะถ้าเรียกเวลากลับคืนมาลบล้างหรือแปลงเปลี่ยนได้ ชีวิตก็คงจะไปไม่ถึงไหน เพราะครั้งหนึ่งของชีวิตคงถอยไปเปลี่ยนโน่นนี่กันเป็นโกเลาหล....

¹รองอธิการบดีฝ่ายนโยบายและแผน มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย
E-mail: stu101@eau.ac.th

เรื่องปีใหม่กับเรื่อง “พร” ก็เป็นอะไรที่มาคู่กันเสมอ ท่านผู้เขียนได้อธิบายว่า คำฝรั่งที่เห็นทั่วไปตามบัตรอวยพร คือ คำว่า “Wish” นั้นไม่ใช่การอธิษฐาน เพราะ “Wish” เป็นคำกริยาหมายถึง ปรารถนาในเชิงใฝ่ฝัน แต่อธิษฐาน เป็นการตั้งสิ่งที่มุ่งหมาย สิ่งที่เราปรารถนาไว้เพื่อที่จะทำได้มา ไม่ใช่การขอลอยๆ หรือสวดมนต์วิงวอนใคร การอธิษฐานหน้าพระพุทธรูป หรือสิ่งที่ตนเคารพ เป็นการอัญเชิญมาเป็นพลังใจให้ตั้งมั่นบากบั่นสู่สิ่งที่ปรารถนา ไม่ใช่เป็นการขอให้ประทานให้ ฉะนั้นคำอธิษฐานจะศักดิ์สิทธิ์หรือไม่ ขึ้นอยู่กับความหนักแน่นของตนเองและปัจจัยแวดล้อม ถ้าหนักแน่นจริงแล้ว ไม่ว่าจะสำเร็จหรือไม่ ก็ยังได้ความเข้มแข็งและการเรียนรู้ความเพียรในเส้นทางสู่เป้าหมายที่อธิษฐานไว้ แท้จริงแล้วสิ่งประเสริฐที่เรียกว่า “พร” นั้นอยู่ในตัวเรานั่นเอง

แม้ในมุมมองของชีวิตคู่ ในช่วงอายุหกสิบ ท่านผู้เขียนก็สื่อให้เห็นภาพที่เย็นตาเย็นใจว่า เหมือนท้องฟ้ายามเย็นที่แสงนุ่ม มองได้อย่างไม่แสบตา ทำให้สามารถซึมซับธรรมชาติการแปรเปลี่ยนที่ค่อยเป็นค่อยไปอยู่ตลอดเวลา ทุกนาที่ที่สงบงามบอกกล่าวว่า ในไม่ช้าก็จะค่ำแล้ว เราจึงมองมันอย่างสบายๆ แต่ไม่คลาดตาคลาดใจ การอยู่ร่วมกันทุกวันนี้เป็นไปเพื่อระมัดระวังไม่ให้ความสุขในเวลาที่เหลือน้อยหกหล่น โดยมีผู้ช่วยที่สำคัญคือ ความสุขที่จะทำให้อีกคนมีความสุข อารมณ์ขันที่ทำให้สนุกสนาน กับทั้งความเหมือนและความแตกต่างระหว่างคนสองคนและการให้พื้นที่ที่จะเป็นตัวของตัวเองแก่กันและกัน

ท่านผู้เขียนกล่าวถึงเรื่อง “ความรัก” ไว้ว่าจริงๆ แล้วความรักเป็นนามธรรม แต่การแสดงออกและตอบสนองมักจะเป็นรูปธรรม ไม่ว่าจะเป็นคำพูด สัมผัส แววดา การให้...เราจึงมักจะผูกความรักซึ่งแท้จริงแล้วเกิดที่ใจ...ไว้กับสิ่งสมมุติ คือ วัตถุหรือภาพลักษณ์ที่ปรากฏให้เห็น อีกทั้งสังคมก็ชื่นชมกับครอบครัวที่เป็นสุข ความรักจึงกลายเป็นส่วนหนึ่งของการแสดงออกให้เห็นถึงความสุขนั้น ความรักที่มีจริง กับที่เป็นความรักที่เป็นสิ่งสมมุติจึงเดินมาคู่กันเสมอ

อาจจะนึกไปว่า ความรู้สึกดี ๆ เช่นนี้เกิดได้ก็เพราะท่านผู้เขียนคงทั้งโชคดีและทำบุญมาดี ชีวิตจึงสงบงาม

และดูรื่นรมย์เช่นนี้ต้องลองอ่านเรื่องต่อไปนี่

ท่านผู้เขียนใช้ชื่อเรื่องว่า “อย่าลืมเจ้ารูโหว่ในโดนัท” และได้เล่าว่า มีสุภาษิตฝรั่งอยู่บนหนึ่งกล่าวไว้ว่า Look at the donut not the hole แปลเป็นภาษาไทยว่า “มองที่โดนัท อย่ามองที่รู” เพราะโดนัทขนานแท้ดั้งเดิมจะกลมและมีรูตรงกลางเสมอ สุภาษิตนี้เป็นการเตือนใจให้มองในแง่บวก แต่ด้วยความที่ท่านผู้เขียนเป็นคนที่ดีอะไรหักมุมแบบสร้างสรรค์เสมอ ท่านจึงได้แต่งภาษิตใหม่ให้มองในอีกมุมว่า “Never forgot the hole in donut” ก็คือ อย่าลืมเจ้ารูโหว่ในโดนัท และท่านก็ขยายความให้คิดตามต่อไปว่า เมื่อใดที่เรามองชีวิตคนอื่นที่ดูขำกราบรื่นสมบูรณ์พูนสุข ประโยชน์ไปด้วยความสำเร็จอันหอมหวาน เราจะมีเงาบาง ๆ มาตึงจิตสะกิดใจว่า ทำไมนะ ชีวิตเราไม่ได้ของเขา เขาโชคดี เขาเก่ง เขาดี มีชีวิตมีลูกที่แสนดีและอะไรต่ออะไรอีกมากมายอีกปาดะ....แต่อันที่จริงแล้วน่าจะคิดอีกสักหน่อยว่าเขาเป็นอย่างไรที่เห็นไปหมดหรือเปล่า หรือเราเอาแต่จ้องมองเจ้าเนื้อนุ่มกรุ่นหอมของเจ้าโดนัทจนลืมไปว่ามันมีรูโหว่อยู่เป็นปกติวิสัย

มองชีวิตที่ดูน่าอิจฉาของคนอื่น ก็เหมือนนกกลิ้งขึ้นถ้ำรูปบ้านหลังงามจากภายนอกนั้นแหละค่ะ ไม่เห็นห้องหับตู้เตียงข้างใน หรือถ้าเจ้าของบ้านเปิดประตูเชิญเข้าไปถ่ายภาพข้างในบ้าน เขาก็มักจะได้เก็บจับปิดกวาดให้เข้าที่และดูดีเสียก่อน อะไรรุ่งรังก็จับเข้าตู้ปิดฝาไว้เสีย อาจมีคนใกล้ชิดกันจริง ๆ บางคนเท่านั้นที่มีโอกาสเห็นอย่างแท้จริง แต่ก็มักจะเห็นจากแค่จุดยืนของคนมอง ซึ่งก็ไม่เห็นทั้งหมดอยู่ดี

ในหนังสือนี้มีบทกวีที่ท่านผู้เขียนได้เขียนถึงลูกสาวไว้บทหนึ่ง ชื่อ จดหมายถึงลูกสาว มีความหมายดีมาก ๆ แสดงถึงความรักและมุมมองของคนที่รับรู้และเรียนรู้โลกมาอย่างเท่าทัน จึงได้พยายามจะให้คนรุ่นใหม่มีความละเอียดลออกับชีวิต ด้วยการใช้ชีวิตอย่างไม่ประมาทว่า...

แม้มิใช่กวี จึงมีอภินิหารกลั่น ความอ่อนหวาน ความโหดร้าย และความมายาหลากหลายของชีวิตให้เป็นมนตร์ขลัง ที่จะอ้อยอิ่งในวิญญาน และดั่งกังวานในดวงใจลูกได้

แม้มีใช้นักปรัชญา จึงขาดไร้สติปัญญาที่จะอธิบายให้ลูกเข้าใจถึงเหตุผลและหนทางของชีวิตและความตายและความยุ่งยากซับซ้อนทั้งหลายเพียงเพื่อดำรงอยู่ในโลกนี้

แม้มีใช้นักจริยธรรม จึงไม่อาจสอนสั่งลูกให้ตัดสินใจเพื่อนมนุษย์และประมาณความชั่วผิดใดๆ เพราะใครเล่าจะเข้าซึ่งถึงไฟปรารถนาอันเผาผลาญและความเจ็บปวดทรมานในดวงใจผู้อื่นได้

แม้เป็นแค่หญิงคนหนึ่งจึงได้แต่ถอนหายใจให้ค่อยๆ รับรู้ ค่อยๆ สัมผัสผืนแพรหลากเนื้อของความเป็นจริงในชีวิตและด้วยหัวใจผู้หญิง พยายามรับรู้ พยายามเข้าใจ พยายามเกิดลูกรัก พยายามเรื่อยไป เรื่อยไป

พูดเรื่องบทกวีซึ่งเป็นการสัมผัสสุนทรีภาพทางหนึ่งแล้วก็โยนไปถึงเนื้อหาอีกส่วนของหนังสือเล่มนี้ได้อีก คือ เรื่อง ความสวยกับความงาม ท่านผู้เขียนเล่าว่า เวลาท่านได้รับเชิญไปเปิดงานนิทรรศการศิลปะที่ไหน มักจะได้รับคำถามให้ช่วยอธิบายว่า การดูงานศิลปะนั้นจะต้องดูอย่างไร ท่านก็มักจะตอบว่า เปิดใจกว้างๆ ดูสบายๆ ก็พอ ท่านบอกว่าการอธิบายงานศิลปะ ไม่ว่าจะแขนงไหน ไม่ต่างอะไรกับการคว่ำฝีเสื้อที่โบกปีกวิบวับอยู่ในสายลมมาตอกปีกซึ่งดู จะเห็นลวดลายวิจิตร แต่ก็ไม่ใช่ฝีเสื้อที่โบกปีกบินอยู่ในสวนแล้ว สิ่งที่ยาไปคือจิตวิญญาณและชีวิตชีวา

งานทัศนศิลป์ไม่จำเป็นต้องสวย แต่ต้องงาม เพราะหากแค่สวยก็เป็นแค่งานฝีมือ ด้านวรรณกรรมก็เป็นแค่บทกลอน ไม่ใช่งานกวี สวยเกิดที่ตา ไพเราะเกิดที่หู แต่เหนือกว่านั้นก็คือความงามซึ่งเป็นอานุภาพที่สัมผัสลึกลับกว่า อาจไม่สวยในมาตรฐานที่เคยชิน แต่มีพลังกระทบใจให้ตื่นจากการไม่รับรู้รับเห็น ให้ใจฉลาดขึ้น ให้สัมผัสชีวิตและสิ่งรอบตัวด้วยความละเอียดขึ้น และไม่ว่าจะความงามในธรรมชาติหรือศิลปะ รับผิดชอบด้วยหู ตา และใจที่เปิดกว้าง เวลาองงานศิลปะอย่าเริ่มด้วยการเอาความชอบ ไม่ชอบ ตั้งขวางในใจ และก็ควรจะปิดกั้นใจให้ห่างจากอคติว่า ดูไม่เป็น ตาไม่ถึง หรือ

ถล่มงานศิลป์ว่า ไม่เห็นจะมีประโยชน์อะไรด้วย ถ้างานศิลปะปราศจากซึ่งคุณค่า โลกนี้คงไม่มีจะมีพิภพภณท์และหอศิลป์ที่เก็บงานศิลป์ที่สร้างสรรค์มานับร้อยนับพันปี และมนุษย์ก็คงจะไม่รังสรรค์งานต่าง ๆ ออกมาอย่างทุกวันนี้เป็นแน่

อันที่จริงภาษาไทยของเรามีคำที่สื่อถึงสภาวะและสิ่งที่เป็นนามธรรมได้ชัดๆ หลายคำ นอกจากคำว่าสวย คำว่า งามแล้ว ยังมีคำที่ให้ความรู้สึกดีมากอีกคำคือ คำว่า **มีความสุข** กับ **เป็นสุข** ซึ่งให้ความหมายที่ต่างกัน คนเราจะ**มีความสุข**ได้ เพราะมีเหตุเป็นเรื่องๆ เช่น เพราะคนที่เรารักรักเรา เพราะลูกดี เพราะงานสำเร็จ เมื่อมีได้ก็เสียไปได้ บางครั้งเหตุเดิมยังอยู่ แต่สุขนั้นหายไปแล้ว เพราะใจไปแสวงหาความสุขจากเหตุอื่น ส่วน**ความเป็นสุข**เป็นคุณภาพของใจที่เบิกบานแจ่มใส รู้จักอยู่เคียงสุข เคียงทุกข์ได้อย่างเป็นมิตร อยู่กับสุขอย่างว่าเงา อยู่กับทุกข์ที่รู้ว่าหลีกเลี่ยงไม่ได้อย่างยอมรับ และรู้ว่าไม่มีอะไรในโลกที่คงที่ แม้กระทั่งทุกข์ ใจที่วางบนพื้นฐานนี้ได้จะไม่ทำให้ทุกข์หลายชั้น คือ ไม่เอาความเจ็บช้า โกรธเกรี้ยว หรือน้อยเนื้อต่ำใจมาผนวกให้ขยายใหญ่ เป็นใจที่รู้จักมองอย่างไม่หลุดลึกเข้าไปในความสำคัญของตัวตน

เรื่องเล่าสุดท้ายเป็นเรื่องของการ**มองความเปื้อน....** คงไม่มีใครที่ไม่เคยรู้สึกเปื้อน ไม่ว่าจะเป็นเปื้อนคน เปื้อนอาหาร เปื้อนสถานที่ เปื้อนงาน และเปื้อนอะไรต่อมิอะไรสารพัด คำว่า เปื้อน แสดงความรู้สึกได้ตรงความหมายดีเหลือเกิน....ท่านผู้เขียนเปรียบอารมณ์เปื้อนนี้ว่า เหมือนคนที่ถูกปลิงเกาะ ที่จะค่อยๆ เสียเลือดไปโดยไม่รู้ตัว ความเปื้อนจะเกาะชีวิตดูตลกให้ค่อยๆ หายไปที่ละน้อย จนคนซึ่งเปื้อนอาจจะกลายเป็นคนน่าเปื้อนไปในที่สุด

มีคนบอกว่า เราารู้สึกเปื้อนอะไร ก็จะมี**ความเปื้อน**ตัวเองอยู่เป็นพื้น คิดๆ ดูแล้วก็น่าจะเป็นจริงเพราะการ**แก้เปื้อนที่ดีที่สุดก็คือ ความกระตือรือร้น** อยากเรียนรู้ที่มีอยู่ในตัวเราเอง คนซึ่งเปื้อนคือคนที่ขาดสิ่งนี้ ฉะนั้นอย่าโทษใครโทษอะไรเลย การจะเปื้อน ไม่เปื้อนนั่นขึ้นอยู่กับตัวเราเอง

